

Yavuz Sabuncu'yu Kaybetmek...

Taner TİMUR*

2002 Ekimi'nde emekli olup da Mülkiye ve Ankara'dan ayrılma hazırlıkları yaparken en çok arayacağım dostlarımdan birinin de Yavuz olacağını çok iyi biliyordum. O sırada bölüm başkanımızdı ve Dekanlığın hemen karşısındaki, ben ve Yüksel Ersoy'dan boşalacak daha geniş odaya geçme hazırlıkları içinde idi. Yeni teamüle göre daha önce aynı odayı paylaşmış olanların isimleri de kapının kenarına asılacaktı. Plaket değiştirme "merasimi" daha ben Ankara'yı terk etmeden yapıldı ve onunla, yolum düştüğünde, Mülkiye'de eski odamda görüşebilme düşüncesinin sıcaklığıyla vedalaştım. O sırada Yavuz'un yeni odasında beş yıl bile kalamayacağı düşüncesi aklımın köşesinden bile geçemezdi.

Ölüm Yavuz'u 59 yaşında, çok erken bir yaşta hayattan –Hülya'dan, Ali'den, yakınlarından, dostlarından, Mülkiye'den- kopardı. Kendisi de 59 yaşında dünyaya veda eden başka bir Mülkiyeli, şair Cemal Süreya, "her ölüm erkendir" dememiş miydi? Kader maalesef kapıyı sırayla çalmıyor.

Kader dedik? Aslında Yavuz'un kader, alın yazısı gibi şeylere inandığı yoktu. Doğrusu hiçbirimiz "kaderimizde (önceden) yazılı olan" anda ve biçimde ölmüyoruz; bu düşünce anlamsız ve temel beşeri değerlere aykırı; fakat, A. Malraux'nun dediği gibi, ölüm, yaşantımızı (sonradan) bir kadere çevirmiyor mu? Bir yakınımız ölümün sessiz ve ürkütücü huzuruyla buluşunca, onun tüm yaşamı, "kaderin ağlarını ördüğü" bir akışın soğuk determinizmi içinde gözlerimizin önünde yeniden canlanmıyor mu?

* Prof.Dr., SBF Emekli Öğretim Üyesi.

İşte, 12 Şubat sabahı Erhan Göksel'in telefonuyla Yavuz'un kaybını öğrendiğim zaman, beklenmedik olmasa bile çok sarsıcı olan acı haberin şokunu atlattıktan sonra, benim de belleğim çok gerilere, Yavuz'u ilk tanıdığım yıllara gitti.

Yavuz, 1960'ların sonunda, Mülkiye'de ilk öğrencilerimden olmuştu. Fakat onunla ilgili gözlerimin önüne gelen ilk imge, her seferinde, onu dershanede değil de, konferans salonunda, Devrimci Gençlik Derneği'nin bir genel kurul toplantısını yönetirken gösteren bir imge olmuştur. Yıl 1969 ya da 1970 idi ve Mülkiye'de devrim rüzgarları bütün hızıyla esiyordu. Öyle görünüyor ki Yavuz da, o zamanlar tüm gençliğin kremasını çeken Dev-Genç saflarında, hem de ön saflarında yerini almıştı. Biz kıdemliler, (kendi açımızdan "tecrübemiz", gençler açısından ise "pasifizm" ya da "oportünizm"imiz nedeniyle) bu harekete mesafeliydik; fakat, onların naif, yürekli ve özverili isyanlarında hiç kuşkusuz hepimizi duygulandıran bir taraf vardı.

Yavuz neyse ki sapla samanın karıştığı o ıstıraplı yılları kazasız belasız atlattı ve hayat tecrübesini zenginleştiren (Avusturya Linz Yüksek Okulu'nda çalışmalar, banka müfettiş muavinliği, askerlik hizmeti vb.) birkaç yıllık aradan sonra Mülkiye'ye asistan oldu. Artık devrimci öğrenci gitmiş, yerine tecessüsü, kültürü ve analiz yeteneğiyle herkese saygı telkin eden genç bir akademisyen gelmişti. Mülkiye'de sık rastlamadığımız bir şekilde, Alman diline ve kültürüne vakıf oluşu da sohbetlerine ayrı bir zenginlik kazandırıyor. 12 Eylül'e giden dikenli yolda olup bitenleri hep Yavuz'la tartıştık, hep Yavuz'la birlikte analize çalıştık. 12 Eylül'de düşüncelerimiz ya da kalplerimiz değil, fakat mekânlarımız ayrıldı. Ben o kâbus dolu yılları Paris'te, o sırada zaten UNESCO'da çalışmakta olan eşimin ve çocuklarımın yanında, işe gider gibi gittiğim Ulusal Kitaplık'da tarih çalışmalarıyla geçirdim. Fakat elbette ki Türkiye ve de Mülkiye'de olup bitenleri yakından izliyordum. Bu arada Yavuz bir kere Paris'ten de geçti ve onunla uzun uzun dertleşme imkanı buldum. Askeri cuntanın en akıl almaz şeyleri yaptığı dönem yaşanıyor. Yavuz, dönüşte bana yolladığı kartta "Türkiye'de 'Artık bu kadar da olmaz!' diyebileceğimiz bir şey kalmadı!" diye yazmıştı.

Yavuz'la asıl yakınlığımız 1992'de ben Mülkiye'ye döndükten sonra başladı. Onda en çok takdir ettiğim taraf geniş düşünmesi, dar milliyetçilik elbisesini küçümseyerek reddetmesi, kısaca tam bir demokrat olmasıydı. Bir Anayasacı idi ama hukukçuluğu bir sosyolog ve siyaset bilimci formasyonu ile zenginleştirmeyi başarmıştı. Seçim sosyolojisi alanında yaptığı akademik çalışmalar dışında, Türk siyasetini, arka planıyla beraber, en iyi analiz edenlerden biriydi. İkimiz de Küçük Esat'ta oturduğumuz için evlerimize sık sık onun arabasıyla dönerdik. Bir yandan Ankara trafiği ile uğraşırken öte yandan da yaptığı -"bu işler böyle!" edalı- "durum muhakemeleri" onunla ilgili en canlı anılarım arasındadır. Bu konularda Yavuz, Türk

düşünce ve siyaset alanında layık olduğu yeri bulamadı. Zaten kendisi de yorumlarıyla geniş kitleleri aydınlatma yönünde özel bir çaba göstermedi.

Kırgın bir insandı Yavuz; kırgın ve öfkeli! Mayıs 68 umutlarından sonra işlenen cinayetler, üstelik kolu kanadı kırılmış, üzerine ölü toprağı serpilmiş bir üniversite! Evet, bu eski Dev-genç'li ruh kırgındı, fakat küskün değildi. Her seferinde kamu hizmetine aşkla bağlılığını ortaya koyan (örneğin fakülte Kamu Yönetimi Bölümü ya da Mülkiyeliler Vakfı başkanı olarak) çalışmalarını kimsenin dikkatinden kaçmadı.

Yavuz'un en kızdığı şeylerden biri gerçeklerden kopuk, övgücü ve böbürlenici bir tarih yazıcılığı idi. Hiç unutmam XVI. yüzyıla ait bir Alman seyahatnamesini okumuş ve daha o devirde bile Osmanlıların Avrupa'dan hayli geri olduğuna dair (mimari, yaşam tarzı vb. gibi konularda) somut işaretler bulmuştu. Yavuz'un tarihe merakı daha özel bir şekilde antika merakı ile somutlaşıyordu. Evine her gittiğimde bana küçük heykelcikler, eski para koleksiyonu gibi objelerini gösterirdi. Ankara'da tüm antikacıları tanır ve Mülkiye'nin bu konulara tamamen ilgisiz ortamında antika konuşmaktan karşılıklı bir haz duyardık. Zaten Paris'e geldiğinde onunla ilk gittiğimiz yerlerden biri, Ulusal Kitaplık'a çok yakın olduğu için uğrak yerlerimden biri haline gelen *Hotel Drouot*, yani Fransa'nın en büyük müzayede salonu olmuştu. Daha bir yıl bile olmadı, bana yolladığı son e-posta mesajında da sevgili Hülya ile Paris'e kısa bir seyahat yapacaklarını söylüyor ve Paris'in ünlü "bit pazarı"nın adresini soruyordu.

Mülkiye'de öğle yemeği sonrası sohbetlerinde Yavuz ve diğer yakın dostlarla hemen her gün beraber olurduk. Sohbetlere satranç partileri de eşlik ederdi. Yavuz çok satranç oynamazdı; fakat, sık sık dışardan akıl verir, çoğu kez de bitmiş partileri yeniden ele alır ve biten sigarasını yenisiyle tazeleyerek, oyun sonlarını (bir içtihat kararını analiz eder gibi) inceden inceye analiz ederdi. Sonunda da, oyunculara, kaçınılan fırsatları, anlamsız hamleleri, haksız kayıpları büyük bir nesnellikle açıklardı. Ölüme karşı sonuna kadar savaştı; fakat, kendi hayatını da zaman zaman, kaçan fırsatları, anlamsız hamleleri ve mutlu kazançlarıyla bir satranç partisi gibi analiz etme fırsatını buldu mu? Sanmıyorum; zaten bunu kim yapıyor ki? "Analiz"i, ancak ölümden sonra, yani Malraux'nun deyişiyle, ölüm yaşamı bir kader haline çevirdikten sonra başkaları yapıyor (veya yapmaya çalışıyor). Yavuz hakkında yazılanları okusaydı, herhalde dudak büker ve hafifçe başını sallayarak "zayıf!" derdi. Fakat biz kalanlar, arada sırada Yavuz gibi değerlerimizin aramızdan kaydığını ancak böyle daha iyi kavnyor ve acıyla hissediyoruz.